

در شکل بالا هر یک از دنباله ها حاصل تفاضل گیری دنباله بالاتر بوده و طبقه و مرتبه ای در ساختمان دنباله ها را بخود اختصاص می دهد.

در این مقاله فرمول کلی برای محاسبه حاصل جمع تعداد " t " جمله، از ابتدای دنباله حسابی، بر اساس مجموعه ضرائبی از اعداد استرلینگ نوع اول ارائه می شود.

در فرمول ذکر شده، در نماد $(a_f)_t$ ، " a " بمفهوم دنباله می باشد. و مقدار " f " نشانگر طبقه و مرتبه دنباله در ساختمان دنباله بوده و مقدار " t " نشانگر محل و مرتبه جمله در دنباله مفروض می باشد.

بطور مثال : نماد $(a_5)_7$ نشانگر هفتمین جمله " t = 7 " ، از دنباله ی واقع در طبقه پنجم " f = 5 " از ساختمان دنباله، و نماد

$$\sum_{t=1}^7 (a_5)_7$$

نمایشگر حاصل جمع تعداد هفت عدد " t = 7 " ، از ابتدای دنباله واقع در طبقه پنجم " f = 5 " از ساختمان دنباله می باشد.

$$\sum_{t=1}^7 (a_5)_7 = 9 + 99 + 384 + 1044 + 2319 + 4509 + 7974 = 1633.$$

فرمول کلی برای محاسبه حاصل جمع تعداد " t " جمله، از ابتدای دنباله حسابی واقع در ساختمان دنباله ها، بر اساس مجموعه ضرائبی از اعداد استرلینگ نوع اول ارائه می شود.

$$\sum_{t=1}^t (a_f)_t = \left[(a_1)_1 \frac{\sum_{k=1, f=1}^{n, k=(f-0)} [s(n, k) \cdot t^{(f-0)}]}{(f-0)!} \right] + \left[(a_2)_1 \frac{\sum_{k=1, f=2}^{n, k=(f-1)} [s(n, k) \cdot t^{(f-1)}]}{(f-1)!} \right] + \left[(a_3)_1 \frac{\sum_{k=1, f=3}^{n, k=(f-2)} [s(n, k) \cdot t^{(f-2)}]}{(f-2)!} \right] + \dots + \left[(a_f)_1 \frac{\sum_{k=1, f=f}^{n, k=[f-(f-1)]} [s(n, k) \cdot t^{[f-(f-1)]}]}{[f-(f-1)]!} \right]$$

آنچه که در فرمول کلی بالا، پارامترها و اطلاعات سیگما، بیان می کنند.

فرمول مزبور از چندین عبارت کسری تشکیل یافته است. در اولین عبارت کسری (سمت چپ فرمول)، صورت کسر معادله ای از درجه " (f-0) " و بر حسب " t " ، با ضرائبی از مجموعه اعداد واقع در ردیف افقی شماره " (f-0) " ، از آرایه مثلثی استرلینگ نوع اول بوده، و مخرج کسر مقدار " (f-0)! " می باشد، و ضریب اولین عبارت کسری، جمله

اول از دنباله مرتبه اول (مقدار تفاضل مشترک) با نماد $(a_1)_1$ می باشد.

برای نمونه اولین عبارت کسری از فرمول کلی برای دنباله $(a_7)_t$ بصورت زیر می باشد.

$$\sum_{t=1}^t (a_f)_t = \left[(a_1)_1 \frac{\sum_{k=1, f=1}^{n, k=(f-0)} [s(n, k) \cdot t^{(f-0)}]}{(f-0)!} \right] + \dots \rightarrow \left[(a_7)_1 \frac{\sum_{k=1, f=1}^{n, k=(7-0)} [s(7, k_1, \dots, 7) \cdot t^{(7-0)}]}{(7-0)!} \right] + \dots$$

ارایه مثلثی اعداد استرلینگ نوع اول:

$n \backslash k$	k_1	k_2	k_3	k_4	k_5	k_6	k_7	k_8	k_9
n_1	1								
n_2	-1	1							
n_3	2	-3	1						
n_4	-6	11	-6	1					
n_5	24	-50	35	-10	1				
n_6	-120	274	-225	85	-15	1			
n_7	720	-1764	1624	-735	175	-21	1		
n_8	-5040	13068	-13132	6769	-1960	322	-28	1	
n_9	40320	-109584	118124	-67284	22449	-4536	546	-36	1

اولین عبارت کسری از فرمول کلی، برای دنباله $(a_7)_t$ ، بشکل زیر می باشد.

$$\sum_{t=1}^t (a_7)_t = (a_1)_1 \cdot \left[\frac{s(n_7, k_1)t^{(f_1-0)} + s(n_7, k_2)t^{(f_2-0)} + s(n_7, k_3)t^{(f_3-0)} + s(n_7, k_4)t^{(f_4-0)} + s(n_7, k_5)t^{(f_5-0)} + s(n_7, k_6)t^{(f_6-0)} + s(n_7, k_7)t^{(f_7-0)}}{(f-0)!} \right] + \dots$$

پس از جایگذاری مجموعه اعداد استرلینگ نوع اول مربوطه، بمنزله ضرائب هر یک از جمله های عبارت، اولین عبارت کسری از فرمول کلی برای دنباله $(a_7)_t$ بشکل زیر ایجاد می گردد.

$$\sum_{t=1}^t (a_7)_t = (a_1)_1 \cdot \left(\frac{720t^1 - 1764t^2 + 1624t^3 - 735t^4 + 175t^5 - 21t^6 + 1t^7}{7!} \right) + \dots$$

دومین عبارت کسری از فرمول کلی، برای دنباله $(a_7)_t$ ، بشکل زیر می باشد.

$$\sum_{t=1}^t (a_7)_t = (a_1)_1 \cdot (\text{First fraction}) + (a_2)_1 \cdot \left[\frac{s(n_6, k_1)t^{(f_1-1)} + s(n_6, k_2)t^{(f_2-1)} + s(n_6, k_3)t^{(f_3-1)} + s(n_6, k_4)t^{(f_4-1)} + s(n_6, k_5)t^{(f_5-1)} + s(n_6, k_6)t^{(f_6-1)}}{(f-1)!} \right]$$

پس از جایگذاری مجموعه اعداد استرلینگ نوع اول مربوطه، بمنزله ضرائب هر یک از جمله های عبارت، دومین عبارت کسری از فرمول کلی برای دنباله $(a_7)_t$ بشکل زیر ایجاد می گردد.

$$\sum_{t=1}^t (a_7)_t = (a_1)_1 \cdot (\text{First fraction}) + (a_2)_1 \cdot \left[\frac{-120t^{(2-1)} + 274t^{(3-1)} - 225t^{(4-1)} + 85t^{(5-1)} - 15t^{(6-1)} + 1 \cdot t^{(7-1)}}{(7-1)!} \right]$$

$$\left[\sum_{t=1}^t (a_7)_t = (a_1)_1 \cdot (\text{First fraction}) + (a_2)_1 \cdot \left(\frac{-120t + 274t^2 - 225t^3 + 85t^4 - 15t^5 + 1 \cdot t^6}{6!} \right) \right] + \blacksquare$$

سومین عبارت کسری از فرمول کلی، برای دنباله $(a_7)_t$ ، بشکل زیر می باشد.

$$\sum_{t=1}^t (a_7)_t = (a_1)_1 \cdot (\text{First fraction}) + (a_2)_1 \cdot (\text{Second fraction}) + (a_3)_1 \cdot \left[\frac{s(n_5, k_1)t^{(f_1-2)} + s(n_5, k_2)t^{(f_2-2)} + s(n_5, k_3)t^{(f_3-2)} + s(n_5, k_4)t^{(f_4-2)} + s(n_5, k_5)t^{(f_5-2)}}{(f-2)!} \right] + \blacksquare$$

پس از جایگذاری مجموعه اعداد استرلینگ نوع اول مربوطه، بمنزله ضرایب هر یک از جمله های عبارت، سومین

عبارت کسری از فرمول کلی برای دنباله $(a_7)_t$ بشکل زیر ایجاد می گردد.

$$\sum_{t=1}^t (a_7)_t = (a_1)_1 \cdot (\text{First fraction}) + (a_2)_1 \cdot (\text{Second fraction}) + (a_3)_1 \cdot \left[\frac{24t^{(f_1-2)} - 50t^{(f_2-2)} + 35t^{(f_3-2)} - 10t^{(f_4-2)} + 1 \cdot t^{(f_5-2)}}{(f-2)!} \right] + \dots + \blacksquare$$

$$\sum_{t=1}^t (a_7)_t = (a_1)_1 \cdot (\text{First fraction}) + (a_2)_1 \cdot (\text{Second fraction}) + (a_3)_1 \cdot \left(\frac{24t - 50t^2 + 35t^3 - 10t^4 + t^5}{5!} \right) + \dots + \blacksquare$$

بدین صورت سومین عبارت کسری از فرمول کلی برای دنباله $(a_7)_t$ ایجاد می شود، سپس با ادامه این روش و با تغییرات متوالی در پارامتر های سیگما "f, n, k" و جمله های عبارات کسری و ضرایب مربوطه سایر عبارت های کسری فرمول کلی را تا به آخرین عبارت کسری ایجاد می نمایم .

آخرین عبارت کسری از فرمول کلی برای دنباله $(a_7)_t$.

$$\sum_{t=1}^t (a_7)_t = (a_1)_1 \cdot (\text{First fraction}) + (a_2)_1 \cdot (\text{Second fraction}) + (a_3)_1 \cdot (\text{Third fraction}) + \dots + (a_f)_1 \cdot \frac{\sum_{k=1, f=f}^{n, k=[f-(f-1)]} [s(n, k) \cdot t^{[f-(f-1)]}]}{[f - (f - 1)]!}$$

با جایگذاری عدد استرلینگ نوع اول مربوطه، بمنزله ضریب تنها جمله عبارت، آخرین (برای مثال حاضر)، هفتمین 7th

عبارت کسری از فرمول کلی برای دنباله $(a_7)_t$ بشکل زیر ایجاد می گردد.

$$\sum_{t=1}^t (a_7)_t = (a_1)_1 \cdot (\text{First fraction}) + (a_2)_1 \cdot (\text{Second fraction}) + (a_3)_1 \cdot (\text{Third fraction}) + \dots + (a_7)_1 \cdot \frac{\sum_{k=1, f=7}^{n, k=[7-(7-1)]} [s(1, 1) \cdot t^{7-(7-1)}]}{[7 - (7 - 1)!]}$$

$$\sum_{t=1}^t (a_7)_t = (a_1)_1 \cdot (\text{1th fraction}) + (a_2)_1 \cdot (\text{2th fraction}) + (a_3)_1 \cdot (\text{3th fraction}) + (a_4)_1 \cdot (\text{4th fraction}) + (a_5)_1 \cdot (\text{5th fraction}) + (a_6)_1 \cdot (\text{6th fraction}) + (a_7)_1 \cdot \frac{1 \cdot t^1}{1!}$$

فرمول عمومی برای محاسبه حاصل جمع تعداد "t" جمله از ابتدای دنباله $(a_7)_t$ و مثالی برای آن از دنباله $(a_7)_8$ ، بشرح زیر می باشد.

$$\sum_{t=1}^8 (a_7)_t = (a_1)_1 \left(\frac{720t - 1764t^2 + 1624t^3 - 735t^4 + 175t^5 - 21t^6 + t^7}{7!} \right) + (a_2)_1 \left(\frac{-120t + 274t^2 - 225t^3 + 85t^4 - 15t^5 + t^6}{6!} \right) + (a_3)_1 \left(\frac{24t - 50t^2 + 35t^3 - 10t^4 + t^5}{5!} \right) + (a_4)_1 \left(\frac{-6t + 11t^2 - 6t^3 + t^4}{4!} \right) + (a_5)_1 \left(\frac{2t - 3t^2 + t^3}{3!} \right) + (a_6)_1 \left(\frac{-t + t^2}{2!} \right) + (a_7)_1 \left(\frac{t}{1!} \right) =$$

$$-1 + -24 + -38 + 47 + 516 + 2029 + 5861 + 14202 = 22592$$

$$60 \left(\frac{7208 - 17648t^2 + 16248t^3 - 7358t^4 + 1758t^5 - 21t^6 + 8t^7}{7!} \right) + 180 \left(\frac{-1208 + 2748t^2 - 2258t^3 + 858t^4 - 158t^5 + 8t^6}{6!} \right) + 195 \left(\frac{248 - 508t^2 + 358t^3 - 108t^4 + 8t^5}{5!} \right) + 90 \left(\frac{-68 + 118t^2 - 68t^3 + 8t^4}{4!} \right) + 9 \left(\frac{28 - 38t^2 + 8t^3}{3!} \right) + (-23) \left(\frac{-8 + 8t^2}{2!} \right) + (-1) \left(\frac{8}{1!} \right) = 22592$$

با استفاده از فرمول کلی بآسانی می توان فرمول محاسبه حاصل جمع تعداد "t" جمله از ابتدای دنباله، برای سایر دنباله های حسابی از انواع (اعشاری و صحیح و جبری و ...) واقع در ساختمان دنباله ها را ایجاد نمود.

بطور مثال: فرمول عمومی برای محاسبه حاصل جمع تعداد "t" جمله از ابتدای دنباله $(a_8)_t$ ، و ارائه مثالی عددی برای آن (محاسبه حاصل جمع تعداد ده، "t=10" جمله) از ابتدای دنباله $(a_8)_{10}$ ، بشرح زیر می باشد.

$$\sum_{t=1}^t (a_8)_t = (a_1)_1 \left(\frac{-5040t + 13068t^2 - 13132t^3 + 6769t^4 - 1969t^5 + 322t^6 - 28t^7 + t^8}{8!} \right) + (a_2)_1 \left(\frac{720t - 1764t^2 + 1624t^3 - 735t^4 + 175t^5 - 21t^6 + t^7}{7!} \right) + (a_3)_1 \left(\frac{-120t + 274t^2 - 225t^3 + 85t^4 - 15t^5 + t^6}{6!} \right) + (a_4)_1 \left(\frac{24t - 50t^2 + 35t^3 - 10t^4 + t^5}{5!} \right) + (a_5)_1 \left(\frac{-6t + 11t^2 - 6t^3 + t^4}{4!} \right) + (a_6)_1 \left(\frac{2t - 3t^2 + t^3}{3!} \right) + (a_7)_1 \left(\frac{-t + t^2}{2!} \right) + (a_8)_1 \left(\frac{t}{1!} \right) =$$

$$t=50 + (-46) + (-70) + (-108) + (-61) + (455) + (2488) + (8345) + (22543) + (53069) - 86565$$

$$60 \left(\frac{10^8 - 28 \times 10^7 + 322 \times 10^6 - 1969 \times 10^5 + 6769 \times 10^4 - 13132 \times 10^3 + 13068 \times 10^2 - 5040 \times 10 + 10}{8!} \right) + 180 \left(\frac{10^7 - 21 \times 10^6 + 175 \times 10^5 - 735 \times 10^4 + 1624 \times 10^3 - 1764 \times 10^2 + 720 \times 10}{7!} \right) + 195 \left(\frac{10^6 - 15 \times 10^5 + 85 \times 10^4 - 225 \times 10^3 + 274 \times 10^2 - 120 \times 10}{6!} \right) + 90 \left(\frac{10^5 - 10 \times 10^4 + 35 \times 10^3 - 50 \times 10^2 + 24 \times 10}{5!} \right) + 9 \left(\frac{10^4 - 6 \times 10^3 + 11 \times 10^2 - 6 \times 10}{4!} \right) + (-23) \left(\frac{10^3 - 3 \times 10^2 + 2 \times 10}{3!} \right) + (-1) \left(\frac{10^2 - 10}{2!} \right) + (-45) \left(\frac{10}{1!} \right) - 86565$$

بطور مثال: فرمول عمومی برای محاسبه حاصل جمع تعداد "t" جمله از ابتدای دنباله $(a_9)_t$ و ارائه مثالی عددی برای آن (محاسبه حاصل جمع تعداد ده، "t=8" جمله) از ابتدای دنباله $(a_9)_8$ ، بشرح زیر می باشد. لازم بذکر اینکه مقدار اولین جمله $(a_9)_1$ برابر با، "0.2" می باشد

$$\sum_{k=1}^n \binom{n}{k} = \left[\sum_{k=1}^n \binom{n, k, (-1)^{k-1} r^{n-k}}{(9-0)!} \right] + \left[\sum_{k=1}^n \binom{n, k, (-1)^{k-1} r^{n-k}}{(9-1)!} \right] + \left[\sum_{k=1}^n \binom{n, k, (-1)^{k-1} r^{n-k}}{(9-2)!} \right] + \dots + \left[\sum_{k=1}^n \binom{n, k, (-1)^{k-1} r^{n-k}}{(9-(9-1))!} \right]$$

$$60 \left(\frac{407208 - 109584r^2 + 118128r^3 - 67284r^4 + 22449r^5 - 4536r^6 + 5463r^7 - 36r^8 + 8r^9}{9!} \right) + 180 \left(\frac{-5048 + 13068r^2 - 13128r^3 + 6769r^4 - 1968r^5 + 3228r^6 - 28r^7 + 8r^8}{8!} \right) + 192 \left(\frac{7208 - 1764r^2 + 16248r^3 - 735r^4 + 1758r^5 - 21r^6 + 8r^7}{7!} \right) + 90 \left(\frac{-1208 + 2748r^2 - 2253r^3 + 854r^4 - 15r^5 + 8r^6}{6!} \right) + 9 \left(\frac{248 - 50r^2 + 35r^3 - 10r^4 + 8r^5}{5!} \right) + (-25) \left(\frac{-68 + 11r^2 - 6r^3 + 8r^4}{4!} \right) + (-1) \left(\frac{28 - 3r^2 + 8r^3}{3!} \right) + (-45) \left(\frac{-8 + r^2}{2!} \right) + (-0.2) \left(\frac{8}{1!} \right) - 1536.4$$

نکته مهم : با بعلاوه (اضافه) نمودن مقدار اولین جمله از دنباله مرتبه بالاتر، به فرمول عمومی دنباله حسابی مرتبه پائینتر، می توان مقدار هر یک از جمله های دنباله حسابی مرتبه بالاتر را تعیین نمود.

نکته مهم :

از آنجا که جمله های تشکیل دهنده سری های تواندار، دنباله هایی از نوع ساختمان با ویژگی مرتبه ای می باشند، لذا می توان از فرمول کلی ذکر شده در بالا، برای تعیین مقدار حاصل جمع سری های تواندار نیز استفاده نمود.

با استفاده از فرمول کلی ذکر شده، می توان سری های حسابی تواندار از هر نوع عدد، اعم از اعداد صحیح و یا اعشاری و یا سایر انواع از اعداد را باسانی محاسبه نمود. با شرط اینکه، جمله های آن سری حسابی، دنباله هایی از نوع (Nth difference sequences) یا ساختمان "مرتبه ای"، ایجاد نمایند.

بطور مثال محاسبه حاصل جمع سری حسابی زیر. ↓

$$3.3^6 + 5.4^6 + 7.5^6 + 9.6^6 + 11.7^6$$

$$(1.2 + 2.1)^6 + (3.3 + 2.1)^6 + (5.4 + 2.1)^6 + (7.5 + 2.1)^6 + (9.6 + 2.1)^6 = 3551986.886354999$$

$$61751.60711996781 \left(\frac{r^7 - 21r^6 + 175r^5 - 735r^4 + 1624r^3 - 1764r^2 + 720r}{7!} \right) + 251417.25756000 \left(\frac{r^6 - 15r^5 + 85r^4 - 225r^3 + 274r^2 - 120r}{6!} \right) + 404115.9595199994 \left(\frac{r^5 - 10r^4 + 35r^3 - 50r^2 + 24r}{5!} \right) + 321915.50873999996 \left(\frac{r^4 - 6r^3 + 11r^2 - 6r}{4!} \right) + 129880.1610019999 \left(\frac{r^3 - 3r^2 + 2r}{3!} \right) + 23503.4433270000 \left(\frac{r^2 - 1}{2!} \right) + 1291.4679689999 \left(\frac{r}{1!} \right) - 3551986.886354999$$

3.3^6	5.4^6	7.5^6	9.6^6	11.7^6	13.8^6	15.9^6
23503.443327000008	153183.604329	604779.2740709999	1782406.4120729994	4341598.235415004	9251056.825856995	
	129680.16100199998	451595.66974199994	1177627.1380019994	2559191.823342005	4909458.590441991	
		321915.50873999996	726031.4682599994	1381564.6853400054	2350266.767099986	
			404115.95951999945	655533.217080006	968702.0817599804	
				251417.25756000658	313168.86467997440	
						61751.60711996781

سری اعشاری تواندار مثال بالا شامل "پنج" جمله می باشد، لذا مقدار "n" در فرمول عدد "5" جایگذاری شده است. و برای مثال دیگر، تعداد جمله های سری اعشاری تواندار زیر، "هفت" عدد بوده، لذا مقدار "n" در فرمول عدد "7" جایگذاری می گردد.

بطور مثال حاصل جمع سری اعشاری "هفت" جمله ای زیر. ↓

$$3.3^6 + 5.4^6 + 7.5^6 + 9.6^6 + 11.7^6 + 13.8^6 + 15.9^6 = 26616568.5865$$

$$61751.60711996781 \left(\frac{r^7 - 21r^6 + 175r^5 - 735r^4 + 1624r^3 - 1764r^2 + 720r}{7!} \right) + 251417.25756000 \left(\frac{r^6 - 15r^5 + 85r^4 - 225r^3 + 274r^2 - 120r}{6!} \right) + 404115.9595199994 \left(\frac{r^5 - 10r^4 + 35r^3 - 50r^2 + 24r}{5!} \right) + 321915.50873999996 \left(\frac{r^4 - 6r^3 + 11r^2 - 6r}{4!} \right) + 129880.1610019999 \left(\frac{r^3 - 3r^2 + 2r}{3!} \right) + 23503.4433270000 \left(\frac{r^2 - 1}{2!} \right) + 1291.4679689999 \left(\frac{r}{1!} \right) - 26616568.5867999$$

کلمات کلیدی: دنباله، دنباله حسابی، اعداد استرلینگ، سری حسابی، سری تواندار،

Mohammad Reza Serajian Asl

- 1- Wikipedia “Stirling numbers of the first kind”
- 2- OEIS